

## Vedlegg 2

### Departementets merknader til de enkelte bestemmelsene

#### *Til § 2*

Markaloven § 2 har overskriften «Geografisk avgrensing» og er en bestemmelse om *geografisk* virkeområde. Loven har i dag ingen bestemmelse om *saklig* virkeområde. Departementet har i høringsnotatet kapittel 2.3.2 foreslått å klargjøre i *sjette ledd* at den ikke gjelder visse konsesjonspliktige energiltak. Departementet foreslår at bestemmelsen får ny overskrift for å synliggjøre at den nå gjelder både stedlig og saklig virkeområde. Ny overskrift endrer ikke gjeldende rett.

#### *Til § 3*

I *første ledd* oppheves adgangen til å delegere myndighet til kommunen. Av *nytt annet ledd* fremgår det at departementet i stedet for delegering kan tildele kommunen myndighet gjennom fastsetting av forskrift. Endringen er nærmere omtalt i høringsnotatet kapittel 9. I *nytt tredje ledd* foreslår departementet at departementet har adgang til å omgjøre kommunens vedtak der kommunen utøver myndighet med grunnlag i tildelt myndighet.

#### *Til § 3 a*

Departementet viser til at tidligere § 3 annet ledd gjorde unntak for område, anlegg eller byggverk som var *erklært hemmelig* medhold av lov om forsvarshemmeligheter fra 1914. Da denne loven ble erstattet av ny sikkerhetslov, ble det ikke tatt inn henvisning til den nye bestemmelsen om *skjermingsverdige objekter og infrastruktur*, jf. sikkerhetsloven § 7-1, jf. også den nå opphevede sikkerhetsloven av 1998 § 18 a. I stedet ble det ved en inkurie tatt inn unntak for område personer ikke har tilgang til etter sikkerhetsloven § 7-5, jf. også den nå opphevede sikkerhetsloven § 17. Departementet foreslår å rette denne feilen ved å oppheve *§ 3 annet ledd* og ta inn *ny bestemmelse § 3 a* om unntak for krav i loven for Forsvaret. Forslaget klargjør at Forsvaret ikke trenger tillatelse etter § 14 eller dispensasjon etter § 15 for bygge- og anleggstiltak omfattet av bestemmelsen. Forsvaret skal i slike tilfeller i rimelig grad vektlegge ivaretagelsen av markalovens formål. Det betyr at man skal ta hensyn til hvordan et tiltak påvirker friluftsliv, naturopplevelse, idrett, landskap, og natur- og kulturmiljø med kulturminner. Dersom et tiltak berører vernede friluftslivsområder etter § 11, og tiltaket kan påvirke verneverdiene, må det søkes dispensasjon fra verneforskriften. For militære områder uten særskilt status etter sikkerhetsloven § 7-1 gjelder markaloven fullt ut. Endringene er omtalt nærmere i kap. 3.

#### *Til § 3 b*

Departementet foreslår i *ny § 3 b* at markaloven åpner opp for å gjøre unntak fra viktige krav i loven for objekter som andre departementer enn Forsvarsdepartementet har utpekt som skjermingsverdig. Vilkåret for unntak er her at «tvingende samfunnshensyn gjør det

nødvendig». Den kommer derfor bare til anvendelse i den utstrekning det vil være sikkerhetsmessig uforsvarlig å følge markalovens alminnelige regler, jf. Prop. 99 L (2013-2014) side 100 om den tilsvarende bestemmelsen i pbl. § 20-8 første ledd. Unntaket i § 3 b gjelder markalovens forbud mot bygge- og anleggstiltak i § 5 og krav om tillatelse for bygge- og anleggstiltak etter § 14 eller dispensasjon etter § 15. Det betyr at det fortsatt er behov for å avklare forholdet til verneforskriften dersom et tiltak berører et område vernet i medhold av markaloven § 11, slik situasjonen er for områder vernet i medhold av naturmangfoldloven kap. V.

Plan- og bygningsloven § 20-8 har bestemmelser om involvering av kommuner, kommunens plikt til å bidra, informasjon til naboer og om klagerett. Departementet antar disse bestemmelsene i mange tilfeller uansett vil komme til anvendelse også for tiltak omfattet av ny § 3 b. Departementet utelukker imidlertid ikke at slike tiltak i noen tilfeller ikke utløser saksbehandling etter plan- og bygningsloven. Departementet foreslår derfor en bestemmelse i § 3 b *annet punktum* om at pbl. § 20-8 andre til fjerde ledd gjelder så langt det passer.

#### *Til § 4*

Departementet foreslår i *første ledd* å klargjøre det som må antas å være meningen med bestemmelsen og som også følger av forvaltningspraksis: Det kan fastsettes unntak fra arealformål LNF med hjemmel i § 7. Departementet foreslår ellers mindre redaksjonelle endringer i *annet ledd* for at bestemmelsen skal henvide til riktige bestemmelser som følge av endringer i disse. Dette medfører ingen endringer i gjeldende rett.

#### *Til § 5*

Forslaget til endringer er omtalt i høringsnotatet kapittel 2.3. Departementet foreslår i *første ledd annet punktum* å oppheve henvisningen til plan- og bygningslovens tiltaksbegrep. I stedet foreslår departementet i nytt annet punktum en selvstendig og uttømmende regulering av hvilke tiltak som er omfattet av forbudet mot bygge- og anleggstiltak i første punktum. Departementet har brukt tilsvarende begreper som i plan- og bygningsloven kap. 20 og forskrifter fastsatt med hjemmel i bestemmelser her. Forarbeider, rettspraksis, forvaltningspraksis og juridisk litteratur knyttet til disse bestemmelsene er derfor relevante for å klargjøre rekkevidden av forslag til de nye bestemmelsene i markaloven § 5.

#### *Om bokstav a*

Begrepene opplistet i bestemmelsen skal forstås vidt. Rettsvirkningene er de samme for bygning, konstruksjon og anlegg. Det er derfor ikke nødvendig å skille mellom disse. Tiltak som tilbygg til campingvogn «spikertelt» og husbåter, fartøyer som fortøyes og brukes til overnatting eller restaurant med videre, vil falle inn under bokstav a, alternativt bokstav h, avhengig av hvor permanent eller midlertidige de er. Driftsbygning i landbruk omfattes også av bestemmelsen, se kap. 2.2. Som for tiltak etter pbl. bør det være en nedre grense slik at hundehus og mindre lekestuer ikke omfattes av bestemmelsen.

#### *Om bokstav b*

Utvidelser og større ombyggingsarbeider omfattes av bestemmelsen, mens ordinær oppussing faller utenfor. Fasadeendringer er etter § 5 annet ledd bokstav b unntatt.

#### *Om bokstav c*

Endringer som tilrettelegger for annen bruk enn det som følger av tillatelse eller lovlig etablert bruk er søknadspliktig. Planformålet kan bli et sentralt moment i vurderingen. Å endre bruken fra bolig til næringsformål er søknadspliktig og omvendt. Tilsvarende gjelder for endring mellom helårsbolig og fritidsbolig. Endret bruk er nevnt eksplisitt som tiltak omfattet av bestemmelsen i nåværende markaloven § 5 første ledd. Bokstav c utdyper dette forbudet.

#### *Om bokstav d*

Bygningstekniske installasjoner omfatter bl.a. vann og avløp, ventilasjonsanlegg og elektriske installasjoner. Det er omfattende unntak fra denne bestemmelsen i utkastet til § 5 annet ledd.

#### *Om bokstav e*

Oppdeling av bruksenheter i boliger kan bidra til økt behov for infrastruktur og bør etter departementets vurdering være søknadspliktig slik at konsekvenser for ivaretagelse av markalovens formål kan vurderes.

#### *Om bokstav f*

Plassering av særlige frittstående skilt- og reklameinnretninger kan alt etter omstendighetene påvirke friluftsliv og naturopplevelse, og bør være søknadspliktig.

#### *Om bokstav g*

Bestemmelsen klargjør at også midlertidige eller transportable anlegg er søknadspliktige. Eksempler på dette er campingvogner, salgsboder, brakker, husbåter, tivoli og tribuneanlegg. Departementet ser ikke grunn til å åpne opp for unntak for tiltak av kortere varighet slik pbl. § 20-5 fjerde ledd i dag har.

#### *Om bokstav h*

Bestemmelsen er identisk med bestemmelsen i pbl. § 20-1 første ledd bokstav k. Det følger av gjeldende markalov § 5 at med bygge- og anleggstiltak menes tiltak som nevnt i plan- og bygningsloven § 1-6. Kommunal- og distriktsdepartementet har klargjort at pbl. § 1-6 gir en selvstendig definisjon av «tiltak», uavhengig av bestemmelser i pbl. kap. 20, se høringsnotatet kap. 2.1.2. Etter gjeldende rett er derfor nå mindre terrenginngrep, det vil si også terrenginngrep som ikke er «vesentlige» omfattet av markalovens forbud mot bygge- og anleggstiltak i Marka. Departementet kan ikke se at det er behov for et så omfattende forbud mot bygge- og anleggstiltak, og foreslår med forslaget til bokstav h at rettstilstanden blir som før Kommunal- og distriktsdepartementets klargjøring.

#### *Om bokstav i*

Veganlegg og parkeringsplass går allerede inn under bestemmelsene om terrenginngrep og konstruksjon og anlegg. Tiltaket tas med i egen bokstav av informasjonshensyn.

#### *Om bokstav j*

Gjeldende markaloven § 5 henviser til at forbudet i loven omfatter tiltak som nevnt i pbl. § 1-6. Siden henvisningen til pbl. § 1-6 foreslås opphevet, foreslår departementet at pbl. § 1-6 første ledd annet punktum tas inn i bokstav l.

I *annet ledd* foreslår departementet unntak for kurante tiltak som etter første ledd i utgangspunktet er omfattet av loven, men som det ut fra markalovens formål ikke er behov for å ha saksbehandling av etter markaloven. Unntakene medfører endringer i gjeldende rett, men antas å ha lite å si for ivaretakelsen av markalovens formål.

#### *Om bokstav a*

Unntaket for innvendige og utvendige arbeider omfatter bl.a. endringer i vegg, vesentlige reparasjoner, innstallering av pipe, ildsted, våtrom, solenergianlegg eller andre tekniske installasjoner. Det er en forutsetning at endringene ikke medfører økning i bruksareal eller på annen måte øker bygningsmassen.

#### *Om bokstav b*

Uten et unntak for fasadeendringer vil dette være søknadspliktig etter første ledd bokstav b. Noen av tiltakene er kan omfattes av annet ledd bokstav a, men nevnes eksplisitt her av informasjonshensyn

#### *Om bokstav c*

Rivning av eksisterende bygg er omfattet av byggesaksreglene i plan- og bygningsloven. Det er ikke behov for å vurdere slike tiltak etter markaloven.

#### *Om bokstav d*

Plan- og bygningsloven har også unntak for mindre fyllinger og planeringer av terreng, men har ulike regler avhengig om det er tett- eller spredtbygd strøk og om det er på eiendom for kjede- og rekkehus. Departementet vurderer at det er mindre behov for differensiering i Marka og foreslår av hensyn til forenkling en felles grense for når tiltaket her er søknadspliktig.

#### *Om bokstav e*

Departementet foreslår at det også i Marka skal være unntak for å etablere utvendig mur for å hindre at jordmasser glir ut eller for utjevne nivåforskjeller i terrenget, slik som det er etter plan- og bygningsloven.

#### *Om bokstav f*

Departementet foreslår et unntak for bygging av permanent overdekking av ved slik at ved til eget bruk kan tørkes eller oppbevares.

#### *Om bokstav g*

Bestemmelsen gir anledning til å etablere fast dekke på eksisterende eller ny planert uteplass når tiltaket ikke overstiger 50 m<sup>2</sup> på hver eiendom. Med fast dekke menes bl.a. bygging av markterrasse, legging av heller og betongstøping.

#### *Om bokstav h*

En levegg er en konstruksjon som har til formål å skjerme mot for eksempel vær, vind, lyd og innsyn. Leveggen kan være frittstående eller forbundet med bygning, men unntaket gjelder ikke oppføring av flere levegger i kombinasjon.

#### *Om bokstav i*

Departementet foreslår at terrasser under en viss størrelse og forbundet med bygning kan gjennomføres uten søknad.

I *tredje ledd* foreslår departementet forskriftshjemmel til å fastsette utfyllende bestemmelser om hvilke tiltak som omfattes av bestemmelsen.

#### *Til § 6*

Departementet viser til kapittel 4.3.2 om ny struktur i markaloven kapittel 2. Forslaget til ny § 6 er omtalt i kapittel 4.3.3. Den nye bestemmelsen vil i tråd med forarbeidene og forvaltningspraksis nå angi uttømmende hvilke tiltak kommunale planer etter plan- og bygningsloven kan åpne for, uavhengig av hva § 4 første ledd og § 5 første ledd bestemmer. Gjennomføring av tiltak omfattet av § 6 krever søknad og tillatelse etter § 14. Bestemmelsens punktliste endres fra nummer til bokstaver slik at punktlistene i loven angis på en enhetlig måte og i tråd med nyere lovgivningsteknikk.

#### *Om bokstav a til c:*

Unntakene er videreføring av gjeldende § 7 nr. 1 til 3. Forslaget medfører ingen endring i gjeldende rett.

#### *Om bokstav d*

Unntaket tilsvarende gjeldende § 7 nr. 4. I oppstillingen av infrastrukturtiltak tilføyes «utfartsparkering». Forslaget medfører ingen endring av gjeldende rett, men er gjort av informasjonshensyn.

#### *Om bokstav e*

Bestemmelsen er ny. Departementet har i enkeltsaker lagt til grunn at en tolkning av markaloven helt etter ordlyden ikke er i samsvar med Stortingets intensjoner om hva kommunale planer kan åpne opp for i Marka. I bokstav f foreslår departementet derfor å lovfeste det som antas å være gjeldene rett, og som følger av uttalelser i forarbeidene og noe forvaltningspraksis: Kommunale planer i Marka kan åpne for begrenset spredt utbygging i tilknytning til eksisterende bebyggelse i Sørkedalen og Maridalen når utbyggingen er nødvendig for å opprettholde et etablert lokalsamfunn. Dette er en nokså snever unntaksbestemmelse. Bestemmelsen åpner ikke for planlegging av slik utbygging i andre områder enn Maridalen og Sørkedalen.

#### *Om bokstav f*

Bestemmelsen er ny. Departementet å lovfeste det som antas å være gjeldene rett, og i samsvar med uttalelser i forarbeidene og forvaltningspraksis. Bestemmelsen klargjør at det kan fastsettes bestemmelser i kommunale planer om etablering og utvidelse av overnattings- og serveringsvirksomhet der etableringen eller utvidelsen har til formål å fremme, eller som samlet sett har flere fordeler enn ulemper for friluftsliv, idrett eller naturopplevelse.

#### *Om bokstav g*

Bestemmelsen er ny. Departementet foreslår i bokstav g en generell hjemmel til å stadfeste planer om tiltak som har til formål å fremme, eller tilrettelegge for friluftsliv, idrett eller naturopplevelses tiltak for allmennheten. Ved at bestemmelsen stiller krav om nevnte formål og virkninger, vil bestemmelsen ikke gi hjemmel til å etablere virksomheter som primært har kommersielle eller andre formål, som kultur eller religion. Kommerielle tilbud som f. eks. klatreparker, aktivitetsparker, «villmarkscamp» etc. som innebærer tilrettelegging for idrett/friluftsliv for betalende besøkende, vil innebære at disse arealene samtidig får dårligere tilgjengelighet for allmenheten, og vil e heller ikke omfattes av bestemmelsen.

#### *Om bokstav h*

En del av forswarets tiltak kan omfattes av gjeldende § 7 første ledd nr. 4 (ny § 6 bokstav d), men trolig ikke alle. For å klargjøre at det kan planlegges tiltak til alle typer militære formål, foreslås en egen bestemmelse om dette i bokstav h.

#### *Til ny §7*

Forslaget til ny § 7 er omtalt i høringsnotatet kapittel 4.3.4. Gjeldende § 6 første ledd videreføres som ny § 7 første ledd. Gjeldende § 6 andre ledd første punktum videreføres som ny § 7 andre ledd første punktum. En forenklet versjon av gjeldende § 7 annet ledd første punktum tas inn som ny § 7 andre ledd andre punktum. I ny § 7 andre ledd tredje punktum inntas gjeldende § 6 andre ledd andre punktum. Den nær identiske, gjeldende § 7 andre ledd blir dermed overflødig, og videreføres ikke.

I *tredje ledd* slås det fast at de prosessuelle kravene som følger at første og annet ledd ikke gjelder når tiltak krever bruk av sikkerhetsgradert informasjon etter sikkerhetsloven § 5-3, eller tiltaket berører et objekt eller infrastruktur som Forsvarsdepartementet har utpekt eller vil utpeke som skjermingsverdig i medhold av sikkerhetsloven § 7-1. Samtidig åpner § 6 bokstav h for at tiltak til militære formål omfattet av nevnte bestemmelser i sikkerhetsloven kan inngå i plan om ønskelig. I *fjerde ledd* videreføres gjeldende § 7 tredje ledd.

#### *Til § 10*

Departementet foreslår primært at bestemmelsen oppheves i sin helhet, og viser til begrunnelse for dette i kap. 7.3 i høringsnotatet. I stedet foreslår departementet at de alminnelige reglene om motorferdsel i motorferdselloven skal gjelde, samtidig som departementet gis myndighet til å i forskrift fastsette særskilte regler om Motorferdsel i marka.

Dersom § 10 skal videreføres, foreslår departementet i *første ledd* et nytt *annet punktum*, som klargjør at motorferdselloven ikke gjelder i Marka. I gjeldende *annet punktum*, som blir nytt *tredje punktum*, foreslår departementet å oppheve forkortelsen «mv.» etter frasen «motorferdsel i utmark og vassdrag» da det er uklart hvilken betydning den har.

Departementet foreslår at punktlisten i *første ledd*, gjeldende *tredje punktum*, nytt *fjerde punktum*, angis med bokstaver i stedet for nummer, slik at loven får et enhetlig uttrykk i alle punktlisten i loven.

*Første ledd* har i nytt *fjerde punktum* flere unntak for motorferdsel til ulike typer nytteformål. Forslag til endringer i bestemmelsen er omtalt i kapittel 7. Departementet foreslår at *bokstav i* (gjeldende nr. 9) tilføyes gjeldende nr. 10 («anlegg av nye løyper og utvidelse av eksisterende løyper som er godkjent etter denne lov»). Dette endrer ikke gjeldende rett. Gjeldende *nr. 10* erstattes med ny *bokstav j*. Av denne følger det at motorferdsel er tillatt i forbindelse med preparering av skiløyper og brøyting av skøytebaner og skøytetraser på islagte vann, når dette foretas av kommuner, hjelpekorps, idrettslag, turlag eller turistbedrifter. Endringen klargjør på en bedre måte enn dagens lov at preparering av skiløyper er tillatt uten søknad. Det nye kravet om at unntaket gjelder når arbeidet foretas av nevnte instanser, medfører at markaloven harmoniseres med det alminnelige regelverket om motorferdsel i utmark utenfor Marka.

Det har vært noe uklart om gjeldende *nr. 10* omfatter motorferdsel i forbindelse med rydding av skøytebaner og skøytetraser på islagte vann. At dette er tillatt uten søknad, på samme vilkår som for preparering av skiløyper, fremgår nå uttrykkelig også av ny *bokstav j*.

#### *Til § 14*

Departementet foreslår i § 14 en ny og forenklet bestemmelse om hvilke tiltak forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til. Nåværende § 14 oppheves. Forslaget er nærmere omtalt i høringsnotatet kap. 5. En viktig endring er at § 14 *første ledd* nå uttømmende angir hvilke tiltak det kan gis tillatelse til. Det følger av *bokstav a* at dette for

det første gjelder tiltak som er i samsvar med stadfestet arealdel av kommuneplan eller reguleringsplan som omtalt i ny § 6. Dersom tiltaket ikke er i samsvar med vedtatt plan, for eksempel fordi tiltaket ikke er i samsvar med bestemmelser om utnyttelsesgrad eller høyde på bygg, krever tiltaket dispensasjon etter § 15. Vilkåret «vedtatt» forutsetter at departementet har stadfestet planen, jf. ny § 7, med mindre det er eldre planer vedtatt før markalovens ikrafttredelse og som er i samsvar med markalovens formål.

I *bokstav b* klargjøres at § 14 er riktig hjemmel for å gi tillatelse til etablering av stier og løyper som omtalt i § 9. Bestemmelsen medfører ikke endringer i gjeldende rett. I *bokstav c* foreslår departementet at det kan gis tillatelse til gjenoppføring av bygg som har gått tapt ved brann eller naturskade. Dersom det søkes om tillatelse til oppføring av et større eller vesentlig endret bygg, er det ikke snakk om gjenoppføring. Da blir det i stedet en vurdering etter bokstav a, eventuelt etter § 15 dersom tiltaket går ut over bestemmelser vedtatt i plan.

Videre foreslår departementet at det ikke lengre skal være noen vilkår for å gi tillatelse. Særlig når departementet gjennom stadfesting av kommunal plan har foretatt en vurdering av tiltaket opp mot markalovens formål, antas det at hensynet markalovens formål i mange saker er godt ivaretatt og ikke krever ny realitetsprøving slik nåværende § 14 første ledd krever. Departementet har merket seg at Sivilombudets synspunkter om at utforming av enkelttiltak som er hjemlet i mer overordnede planer i kan ha stor betydning for ivaretagelse av markalovens formål. Departementet foreslår derfor i *annet ledd* at en vurdering av dette skal fremgå av vedtaket, men uten noen føring for et gitt resultat. Dette vil være opp til forvaltningens frie skjønn.

I *tredje ledd* foreslår departementet en bestemmelse som er ment å klargjøre rettstilstanden der det søkes om tillatelse til å gjennomføre et tiltak som utløser krav om reguleringsplan. Dette kan følge direkte av markaloven § 9 første ledd, av plan- og bygningsloven § 12-1 tredje ledd eller av bestemmelse i plan. Den nye bestemmelsen medfører at det i slike tilfeller må foreligge stadfestet reguleringsplan før det kan gis tillatelse etter første ledd. Det er redegjort for bestemmelsen i høringsnotatet kap. 5.3 og 5.1.4.

Departementet foreslår i *fjerde ledd* at kravene i annet og tredje ledd ikke gjelder for bygge- og anleggstiltak i landbruket. Bestemmelsen medfører et unntak fra kravet om begrunnelse og at det ikke er rom for fritt skjønn dersom tiltaket har landbruksformål og området har arealformål LNF. Arealformål kan følge av markaloven § 4 første ledd eller av plan. Det er fastsatt veiledning etter plan- og bygningsloven som gir kommunene hjelp i vurderingen av når et bygge- og anleggstiltak har landbruksformål. Endelig medfører unntaket at kommunen kan gi tillatelse til bygge- og anleggstiltak i landbruket selv om det ikke foreligger stadfestet reguleringsplan ved eventuell planplikt.

### *Til § 15*

I *første ledd* endres henvisning til riktige bestemmelser som følge av endring av struktur i andre bestemmelser. Videre klargjøres det at det er bestemmelsene i §§ 4 *første ledd*, § 5 *første ledd* og § 10 *første ledd* det kan gis dispensasjon fra. Opplistingen av bestemmelser



kommunen eller departementet kan gi dispensasjon fra omfatter ikke lengre en henvisning til tiltakene i gjeldende § 7 første ledd. Denne endringen har ingen kjente praktiske konsekvenser, se høringsnotatet kap. 6.3.1. Departementet foreslår å oppheve *annet ledd tredje punktum*. Bestemmelsen har ingen praktisk betydning, se høringsnotatet kap. 6.3.2. Departementet foreslår i *tredje* ledd å oppheve dagens bestemmelse om at kommunen ikke kan gi dispensasjon dersom statlig eller regional myndighet har uttalt seg mot at det blir gitt dispensasjon. Forslaget er nærmere omtalt i kapittel 6.3.2. I forslaget til nytt tredje ledd kan kommunen gi dispensasjon i strid med uttalelse fra berørt myndighet, men vurderingen av hvordan kommunen har vektlagt slik uttalelse skal fremgå av beslutningen.

### *Til § 16*

*I annet ledd* endres henvisning til riktige bestemmelser som følge av endring av struktur i andre bestemmelser.

### *Til § 17*

Formuleringen «myndighetene etter loven» erstattes med «kommunen eller statsforvalteren».

### *Til § 17 a*

Det er i dag noe uklart i hvilken grad kommunen har plikt etter loven til å forfølge overtredelser av bestemmelser gitt i eller i medhold av loven. Departementet foreslår i *ny § 17 a første ledd* at denne plikten lovfestes. Dette understreker at kommunene skal prioritere ulovlighetsoppfølging. Samtidig gir ikke bestemmelsen private aktører rettskrav på at kommunen følger opp ulovligheter. Plikten til å forfølge ulovligheter innebærer krav til fremdrift og at det rimelig raskt vurderes bruk av de sanksjonsmidler §§ 18 og 19 anviser, eller anmeldelse, jf. § 20. I tillegg til lovens bestemmelser, omfatter § 17 a fastsetting av vilkår om arealbruk og byggverk i planbestemmelser fastsatt med hjemmel i § 6 og tillatelser og dispensasjoner etter §§ 14 og 15. Bestemmelser etter forskrifter fastsatt med hjemmel i markaloven omfattes også av kommunens oppfølgingsplikt. Bestemmelsen inneholder ikke noe vesentlighetskrav. Også mindre vesentlige overtredelser omfattes av bestemmelsen. *I annet ledd* foreslår departementet imidlertid at departementet kan avstå fra å forfølge overtredelser som er av mindre betydning. Bestemmelsen er identiske med pbl. § 32-1, og er omtalt nærmere i kapittel 8.

### *Til § 19*

Formuleringen «myndigheten etter loven» erstattes med «kommunen eller statsforvalteren».

### *Til § 20*

*I første ledd* endres henvisning til riktige bestemmelser som følge av endring av struktur i andre bestemmelser.

